

Evoluce českého sběratele ve vodách současného i poválečného umění

Jak se mění návyky sběratelů umění?
Co je zajímavá, jaké jsou trendy?
Do čeho nejraději investují?

Blanka Čermáková

J

ak poznáte průměrného sběratele současného umění? Nijak. Obdivuhodné na nich totiž je, že to často nemáte šanci poznat. Sice třeba přijeli metrem a cestou si četli knížku potaženou novinami, spí ve stanu na hudebním festivalu nebo brázdí s rodinou Evropu karavanem, ale doma nebo v pracovním prostředí jim visí sbírky nižších desítek děl, které pravidelně každý měsíc rozšiřují o nové kousky. — Samozřejmě jde najít jisté výchozí parametry, které bude mít většina sběratelů podobné, a to je převážně vysokoškolské vzdělání, věk obvykle nad 40 let, podle statistik stále převládají muži, a my se můžeme jen dohadovat proč (82 %, v naší *Trafo Gallery* je to 70 %), ale většina z nich svůj bohatý vnitřní život na svém zevnějšku nedá znát. O to jsou setkání s novými sběrateli zajímavější a často i dobrodružnější. Tak se stává radostným okamžikem, kdy naopak mladé rodiny s malými dětmi pořizují svá první umělecká díla do rodinné sbírky, a zakládají tak svým dětem vedle běžného spoření a penzijních připojištění i další silné investiční portfolio. — A jaké jsou jejich další motivace ke koupi? S akvizicí umění si pořídíme zážitek v podobě emocí, vzpomínek, intelektuální stimulace, duchovního přesahu, vytríbené estetiky, odvážné neortodoxnosti. Zároveň si kupujeme i společenský status a vědomí, že pomáháme v kariéře žijícího umělce či umělkyni a posouváme je svou podporou v jejich dráze dál. Mezi sběrateli se prohlubuje snaha poznávat umělecké prostředí a příběhy na pozadí vzniku jednotlivých děl i ze života umělců. V nákupech pak hraje roli trajektorie autorů, ať už vývoj jejich cenotvorby, zastoupení na výstavách a v galeriích v Česku i v zahraničí, či účast na veletrzích. Dalším aspektem, který

50 %

Mezi sběrateli převládá v jejich kolekcích malba.

63 %

Většina respondentů nakupuje díky snadnosti a rychlosti na online aukcích.

46 %

Méně než polovina sběratelů kupuje za účasti galeristů.

101 tisíc – 500 tisíc Kč

Téměř polovina sběratelů utratí za každý z nákupů částku v tomto rozmezí.

43 %

Tolik procent sběratelů láká české poválečné umění.

20

Dvacet a více děl ročně si koupí 14 % sběratelů.

hraje při akvizicích roli, je vytváření ucelené sbírky, která může mít velmi pestré zadání – buď již navazuje na díla v rodinné sbírce, opakovaně se věnuje vybraným umělcům v různých časových intervalech, sbírání jednoho tématu či uměleckého směru atp. _____ A co a kde a za kolik nejčastěji kupujeme? Podle meziroční ankety, kterou na základě odpovědí necelých 400 respondentů připravuje *ArtPlus.cz* a *J & T Banka*, v našich sbírkách stále převládá malba (50 %) a práce na papíře (31 %). Celkem 63 % respondentů nakupuje kvůli snadnosti a rychlosti na online aukcích, 46 % za účasti galeristů a podobné procento i přímo z uměleckých ateliérů. Téměř polovina sběratelů utratí za každý z nákupů 101 000–500 000 korun a vybírá převážně současné umění (58 %), o trochu méně české poválečné umění (43 %) a pouze 13 % sbírek se zajímá o zahraniční umění. Aukční prodeje i rekordní částky za jednotlivé nákupy meziročně klesají, nicméně v kontrastu s tím přibývá sběratelů, kteří si pořizují více než 20 děl ročně (14 %). Novou tradicí se v Česku – například oproti sousednímu Slovensku – stává utváření veřejně dostupných soukromých sbírkotvorných institucí. Kromě Prahy soukromé galerie většího měřítka najdeme například v Humpolci (*Šmíčka*), Kroměříži (*Pekelné sáně*), Trutnově (*EpoI*), chystají se v Semilech a dalších městech. _____ I v umění vznikají závislosti, fascinace krásou, talentem, řemeslem, budováním sbírky a dalšími zážitky spojenými s pořizováním, kdy už pak není cesty zpět a někdy nemůžete přestat. Budujete nové stěny, kupujete nové prostory, sbírku rozšiřujete do prostor širší rodiny, vytváříte depozitáře nebo si je pronajímáte a pak se na svá díla chodíte dívat na výstavy, kde žijí dalším životem, případně u nich o samotě medituje s nejbližšími. _____ A co bývá kromě finančních a prostorových limitů dalším úskalím? Nejasná finanční politika některých institucí i samotných umělců a falzifikace děl již nežijících autorů. Až 46 % sběratelů stalo se svědkem prodeje nepravých uměleckých děl nežijících autorů. Hlavním faktorem pro bezpečný pohyb v našem uměleckém prostředí je dlouhodobě budovaná důvěra sběratele a instituce, dostatečné množství odborných teoretiků a restaurátorů a v neposlední řadě vlastní studium a znalosti. Anebo nákup děl pouze žijících umělců. _____ A co náš obor naopak kultivuje? Když sami sběratelé přicházejí se snahou podpořit žijící umělce při druhotných prodejkách (tedy když sběratel dílo přeprodává), protože je to přeci jen výsledek práce samotného autora, když hodnota jeho portfolia roste. Tím se řídí i naše galerie, pokud výjimečně druhotný prodej uskuteční. Bez umělců bychom byly krásné, ale holé svatostánky se zašlou slávou.

/ Autorka je ředitelka *Trafo Gallery*, instituce, která letos oslaví 20 let své existence